

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ У СИСТЕМІ «КОЛЕДЖ – МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ»

MODELING OF PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE PHARMACISTS IN THE SYSTEM “COLLEGE-MEDICAL ACADEMY”

У статті основна увага приділена потребі вдосконалення професійної підготовки майбутніх фармацевтів під час організації навчального процесу в системі «коледж – медична академія». З'ясовано, що готовність майбутніх фармацевтів до професійної діяльності визначається не лише ґрунтовними вузькоспеціалізованими знаннями. Вона також охоплює загально-теоретичні інваріантні знання, які допомагають у становленні майбутнього фахівця, сприяють розвитку особистісно-професійних якостей, позитивно впливають на розвиток інтелекту, допомагають у творчій самореалізації. Уважаємо, що готовність можна сформувати лише у процесі неперервної професійної підготовки в системі «коледж – академія», шляхом використання педагогічного моделювання та виваженого розроблення професійної моделі кваліфікованого фармацевта. Установлено, що розроблення моделі фахівця ключове для професійної педагогіки та допомагає у визначенні її змісту та розробленні навчальних планів і програм. Професійна модель – це система знань, переконань, умінь, навичок, професійно значущих якостей, що забезпечують майбутньому фахівцю можливість успішної професійної діяльності.

Із практичного погляду на основі моделі конкурентоспроможної особистості В. Андрєєва нами запропоновано модель кваліфікованого фармацевта, яка охоплює мотиви, ціннісні орієнтації, моральні та громадянські якості, інтелектуальні й ділові якості, конкретні особливості характеру і поведінки, комунікативні й організаційські здібності й «акме-здатність». Така модель є ідеальним образом майбутнього фармацевта, формування якого стає метою неперервної освіти в системі «коледж – медична академія». У статті представлено перелік переваг розроблення й упровадження такої моделі в контексті організації неперервної освіти в системі «коледж – медична академія» професійної підготовки майбутніх фармацевтів.

Ключові слова: неперервна професійна підготовка, система «коледж – медична акаде-

мія», майбутні фармацевти, моделювання, модель кваліфікованого фармацевта.

The article focuses on the need to improve the professional training of future pharmacists during the organization of the educational process in the system “College – Medical Academy”. It is shown that the readiness of future pharmacists to professional activity is determined not only by the substantiated highly specialized knowledge. It also covers general theoretical invariant knowledge that helps in the formation of a future specialist, contributes to the development of personal and professional qualities, positively affects the development of intelligence, helps in creative self-realization. We believe that readiness can be formed only in the process of continuous professional training in the system «College – academy», through the use of pedagogical modeling and well-considered development of a professional model of a qualified pharmacist. It has been established that the development of a specialist model is a key to professional pedagogy and helps in defining its content and developing plans and curricula. A professional model is a system of knowledge, beliefs, skills, professional qualities that provide the future specialist with the opportunity of successful professional activity.

From a practical point of view, based on the model of a competitive personality of V. Andreev, we proposed a model of a qualified pharmacist that covers motives, value orientations, moral and civic qualities, intellectual and business qualities, specific features of character and behavior, communicative and organizational skills, and “acme-ability”. Such a model acts as the ideal image of the future pharmacist, the formation of which is the goal of continuing education in the system “College – Medical Academy”. The article presents a list of the advantages of the development and implementation of such a model in the context of the organization of continuing education in the system “College – Medical Academy” for the training of future pharmacists.

Key words: continuous professional training, system “college – medical academy”, future pharmacists, modeling, model of qualified pharmacist.

УДК 378: 615–051

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-14-1-15>

Кіщук В.М.,

асистент кафедри хіміко-фармацевтичних дисциплін
Комунального закладу вищої освіти
«Рівненська медична академія»
Рівненської обласної ради

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Нині в нашій країні активно вдосконалюється процес надання освітніх послуг під час професійної підготовки майбутніх фахівців, що безпосередньо пов'язано з упровадженням інноваційних підходів, методів і форм до організації змісту освіти. Однією із загальноосвітніх тенденцій є висунення концепції неперервної освіти і реалізація на практиці наступності професійної підготовки майбутніх фахівців. Однією з основних умов неперервної освіти є розширення освітніх послуг. Науковці [1; 2; 3] одностайні в тому, що під час неперервної освіти активізуються всі форми професійної підготовки, які тісно пов'язані з майбутньою профе-

сійною діяльністю, що позитивно впливатиме на становлення майбутнього фахівця як компетентного професіонала. Наголосимо на тому, що, як і в інших сферах діяльності, у галузі фармації нині вкрай потрібні високопрофесійні фахівці, які здатні кваліфіковано виконувати професійну діяльність і готові одразу, з першого дня активно включитися в роботу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У процесі дослідження з'ясовано, що в наукових публікаціях І. Мельничук, Н. Нестерової, Л. Романишиної висвітлено практичні шляхи формування професіоналізму майбутніх медичних фахівців. Теоретичні та методичні аспекти організації про-

фесійної освіти майбутніх фармацевтів в Україні у своїх працях вивчали Л. Кайдалова [5], В. Сліпчук [6], В. Черних [7] та ін. Однак проведений аналіз цих праць дає змогу констатувати, що проблема організації неперервної професійної підготовки майбутніх фармацевтів залишається ще й нині не вирішеною, потребують більш ґрунтовного дослідження психолого-педагогічні аспекти формування в майбутніх фармацевтів високого рівня готовності до обраної професійної діяльності на основі використання процедури педагогічного моделювання й розроблення моделі.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасна ситуація на фармацевтичному ринку диктує принципово нові вимоги до професійної підготовки фахівців. Зокрема, фармацевція потребує підготовки фахівців вузької спеціалізації із широкого спектра (зокрема, і нових) спеціальностей («Клінічна фармацевція», «Технологія фармацевтичних препаратів», «Технологія парфюмерно-косметичних засобів», «Лабораторна діагностика», «Біотехнологія БАР», «Екобіотехнологія», «Економіка підприємства», «Аналітичний контроль якості хімічних лікарських сполук», «Виробництво фармацевтичних препаратів»). Це завдання для наявної системи професійної освіти досить важке. Основна причина полягає в тому, що матеріальна база навчальних закладів, методики і навчальні програми не встигають за технологічним розвитком, законами ринку, зміною інформації.

Нині необхідне звернення професійної освіти до засад неперервної професійної підготовки в системі «коледж – академія», що приведе до зміни функцій усіх учасників освітнього процесу, упровадження нових форм і методів навчання. Причому на кожному ступені професійної освіти доцільно так побудувати освітній процес, щоб у студентів не тільки формувалися професійні знання, але і розвивалися вміння, навички й особистісні якості, які дозволять їм досить швидко адаптуватися до умов майбутньої професійної діяльності. У цьому контексті вагомий потенціал має моделювання такого освітнього процесу, який приведе до вдосконалення професійної підготовки майбутніх фармацевтів у системі «коледж – медична академія».

Мета статті – проаналізувати основні проблеми професійної підготовки майбутніх фармацевтів у процесі їхньої неперервної професійної освіти в системі «коледж – медична академія» та дослідити потенціал моделювання під час організації освітнього процесу, запропонувати професійну модель кваліфікованого майбутнього фахівця-фармацевта.

Виклад основного матеріалу. Неперервна освіта своєю появою і розвитком зобов'язана насамперед міжнародному співробітництву в рамках ЮНЕСКО, завдяки якому дослідники різних

країн змогли налагодити обмін прогресивними ідеями та передовим досвідом [4]. У нашому розумінні неперервна освіта передбачає сукупність засобів і форм, які позитивно впливають на розширення професійної компетентності особистості через поглиблення й розширення освітнього простору в системі «коледж – академія», що спричиняє розвиток здібностей і розширення пізнавальних потреб майбутніх фахівців фармацевції.

У сучасних умовах розвитку фармацевтичного ринку неперервна професійна освіта студентів цієї спеціальності розглядається як спеціально організований процес навчання і розвитку особистості фахівця. У структурному плані вона включає цілі та зміст освіти, мотиви діяльності викладачів та студентів, методи, засоби й організаційні форми навчання і розвитку, систему контролю за освітнім процесом. Зокрема, з ухваленням законів України «Про освіту» (2017 р.) та «Про вищу освіту» (2014 р.), розробленням Концепції побудови нової національної системи охорони здоров'я України та реалізації Указу Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.» (2013 р.), наказів Міністерства охорони здоров'я України «Про заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої медичної та фармацевтичної освіти» від 22 березня 2004 р. № 148, «Про затвердження Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 рр.» від 13 вересня 2010 р. № 769 головним інтегральним показником якості освіти майбутніх фахівців є професіоналізм, що формується у процесі професійної підготовки, яка має бути неперервною.

Готовність майбутніх фармацевтів до професійної діяльності визначається, на наш погляд, не лише ґрунтовними вузькоспеціалізованими знаннями, а й охоплює загальнотеоретичні інваріантні знання, що допомагають у цілісному становленні майбутнього фахівця, сприяють розвитку особистісно-професійних якостей, позитивно впливають на розвиток інтелекту, допомагають у творчій самореалізації й адаптації до умов професійної діяльності. Таку готовність можна сформулювати лише у процесі неперервної професійної підготовки в системі «коледж – академія», шляхом використання педагогічного моделювання та виваженого розроблення професійної моделі кваліфікованого фармацевта.

Уважаємо, що проблема розроблення моделі фахівця є ключовою для визначення змісту навчальних планів, а також навчальних програм. Професійна модель – це система знань, переконань, умінь, навичок, професійно значущих якостей, які забезпечують майбутньому фахівцю можливість успішної роботи. Модель фахівця може бути розкрита через визначення цілей освіти, тоді як цілі здебільшого диктуються новими

умовами виробничих відносин. У методичній площині професійна модель фармацевта визначає, чому навчати студентів, як організувати навчальний процес (застосування яких методів дозволяє досягти бажаного результату).

В основу розроблення професійної моделі кваліфікованого фармацевта покладено бачення В. Андреева [10, с. 125–136] про ідеальну модель конкурентоспроможної особистості. Уважаємо, що така модель має охоплювати:

- мотиви та ціннісні орієнтації (чіткість цілей, усвідомлення пріоритетів, оптимізм, віра в успіх, глибокий інтерес до роботи, орієнтація на здоровий спосіб життя, прагнення до якісного кінцевого результату своєї професійної діяльності);

- моральні якості (відповідальність, толерантність, здатність до компромісів, самостійність);

- громадянські якості (ясність і чіткість громадянської позиції, соціальна активність, здатність обстоювати свої права, громадянська мужність, патріотизм);

- інтелектуальні й ділові якості (креативність, творчий підхід до справи, компетентність, професіоналізм; системність, критичність і прогностичність мислення);

- особливості характеру і поведінки (здатність ставити і вирішувати складні професійні завдання і проблеми, працьовитість, енергійність, рішучість, стійкість до стресів; здатність мобілізуватися й доводити до кінця розпочату справу, розважливість);

- комунікативні здібності (комунікабельність, адаптивність, вміння переконувати і вести переговори, емпатійність у роботі з колективом, поставальниками і клієнтами);

- організаторські здібності (здатність створювати команду, мобілізувати колектив, вимогливість, вміння контролювати і коригувати роботу колективу);

- «акме-здатність» (самостійність в ухваленні відповідальних рішень; здатність до безперервного саморозвитку, професійного зростання, самовизначення, самовдосконалення, до творчої самореалізації).

Із практичного погляду для визначення цілей професійної підготовки необхідно використовувати моделювання особистості фахівця на підставі вимог, що пред'являються до нього з боку суспільства, професії та завдань, які потрібно вирішувати майбутньому фахівцю [8]. Уважаємо, що модель особистості фахівця має охоплювати опис сукупності його якостей, які забезпечують успішне виконання професійних завдань, а також його самоосвіту з урахуванням динамічності розвитку особистості, майбутньої професійної сфери. Тобто модель є ідеальним образом, формування якого стає метою професійної неперервної освіти в системі «коледж – медична академія».

До основних переваг запропонованої моделі кваліфікованого фармацевта в контексті організації неперервної освіти в системі «коледж – медична академія» віднесено такі:

1. Можливість реалізації нової парадигми неперервної освіти, що передбачає фундаментальність, цілісність і спрямованість на особистість студента.

2. Значна диверсифікація та реагування на кон'юнктуру ринку у сфері надання фармацевтичних послуг.

3. Підвищення освіченості випускників, які позитивно сприймають тезу «освіта крізь усе життя» та спрямовані на підвищення фахового рівня.

4. Свобода вибору «траєкторії професійної підготовки» і відсутність тупикової освітньої ситуації.

5. Можливість ефективної інтеграції закладів вищої медичної освіти з коледжами.

6. Стимулювання диференціації професійної фармацевтичної освіти.

7. Широкі можливості для підвищення освітнього рівня та реальна можливість для студентів інтеграції у світову медичну освітню систему.

На наш погляд, модель кваліфікованого фармацевта покликана звернути увагу викладачів на потребу вдосконалення професійної підготовки фармацевтів у системі неперервної освіти, які найбільше необхідні на сучасному етапі розвитку українського ринку фармації. Ми переконані, що дана модель буде корисна для вдосконалення професійної освіти фармацевтів. Її практична реалізація дозволить сконцентрувати увагу на необхідних знаннях, уміннях і навичках, а також на формуванні у студентів професійних і особистісних якостей, здібностей, мотивів і ціннісних орієнтацій. Уважаємо, що акме-здатність дозволить сформувати в майбутніх фармацевтів об'єктивну самооцінку рівня підготовленості до практичної діяльності та дасть можливість виявити сильні й слабкі місця, а також дозволить розширити й оновити теоретичні знання в тій чи іншій галузі професійної підготовки. Усе це приведе до усвідомлення необхідності активізації постійного саморозвитку та самовдосконалення в системі неперервної освіти, щоби не на словах, а на ділі перейти від освіти один раз на все життя до освіти через усе життя.

Отже, щоби визначити шляхи і засоби досягнення цієї мети – формування такого «ідеального фахівця» у системі неперервної професійної підготовки, – необхідно оптимізувати навчальні плани і програми, оновити систему засобів і способів впливу, що сприяють формуванню у студентів особистісних якостей. Зміст освіти, система методів, форм і засобів організації професійної підготовки фармацевтів є складовими частинами моделі підготовки фахівців [9].

Із практичного погляду для визначення цілей професійної підготовки необхідно використовувати моделювання особистості фахівця на підставі вимог,

що «пред'являються до нього з боку суспільства, професії та завдань, які потрібно вирішувати майбутньому фахівцю» [8, с. 34]. Уважаємо, що модель має охоплювати опис сукупності його якостей, які забезпечують успішне виконання професійних завдань, а також його самоосвіти з урахуванням динамічності особистісного розвитку та майбутньої професійної сфери. Тобто модель є ідеальним образом, формування якого стає метою професійної освіти.

Висновки. Професійна підготовка майбутніх фармацевтів потребує суттєвого вдосконалення шляхом використання педагогічного моделювання, що допоможе забезпечити конкурентоспроможність майбутніх фахівців на ринку надання фармацевтичних послуг. Модель кваліфікованого фармацевта має охоплювати мотиви, ціннісні орієнтації, моральні та громадянські якості, інтелектуальні й ділові якості, конкретні особливості характеру і поведінки, комунікативні й організаційні здібності, «акме-здатність». До основних переваг запропонованої моделі кваліфікованого фармацевта в контексті організації неперервної освіти в системі «коледж – медична академія» ми віднесли: можливість реалізації неперервної освіти, що базується на фундаментальності, цілісності та спрямована на всебічний розвиток особистості кожного студента; швидке реагування на кон'юнктуру ринку у сфері надання фармацевтичних послуг; суттєве підвищення освіченості випускників, які акцентовані на навчання протягом усього життя, що забезпечить їм підвищення професійного рівня; можливість вільного вибору траєкторії професійної підготовки; можливість ефективно й тісно інтеграції закладів вищої медичної освіти з коледжами, які готують молодших спеціалістів у галузі фармації; стимулювання диференціації професійної фармацевтичної освіти; забезпечення широких можливостей для підвищення освітнього рівня та реальну перспективу інтеграції майбутніх фармацевтів у світову медичну освітню систему для продовження навчання.

Подальші наукові розвідки будуть спрямовані на вдосконалення професійної підготовки фармацевтів у системі підготовки «коледж – медична академія» шляхом упровадження розробленої моделі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андреев В. Конкурентология : учебный курс для творческого саморазвития конкурентоспособности. Казань : Изд-во КГУ, 2004. 532 с.
2. Андреев В. Педагогика : учебный курс для творческого саморазвития. Казань : Изд-во КГУ, 2000. 606 с.
3. Кайдалова Л. Професійна підготовка майбутніх фахівців фармацевтичного профілю у вищих навчальних закладах : монографія. Харків : НФаУ, 2010. 364 с.
4. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : монографія / В. Андрущенко та ін. ; за ред. В. Кременя. Київ : Наукова думка, 2003. 853 с.
5. Ничкало Н. Неперервна професійна освіта: міжнародний аспект. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи* : монографія / за ред. І. Зязюна. Київ : Віпол, 2000. С. 58–80.
6. Обучение в течение жизни»: политика стран ОЭСР в области непрерывного образования. Москва : Центр ОЭСР-ВШЭ, 2005. URL: http://www.oecdcentre.hse.ru/material/opublic/App_OECD_1_2005.pdf.
7. Сисоєва С. Технологізація освітньої діяльності в умовах неперервної професійної освіти. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи* : монографія / за ред. І. Зязюна. Київ : Віпол, 2000. С. 249–273.
8. Скулкова Р. Современные профессионально-должностные требования к специалистам с высшим образованием. *Фармація*. 1993. № 3. С. 33–35.
9. Сліпчук В. Підготовка фахівців фармацевтичної галузі в Україні в умовах євроінтеграції. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2014. Вип. 3–4. С. 63–68.
10. Черних В. Фармацевтична галузь за роки незалежності України. *Вісник фармації*. 2002. № 3. С. 3–12.